

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1907. Andra Kammaren. N:o 15.

Lördagen den 23 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 16 innevarande februari.

§ 2.

Jämlikt därom vid sammanträdet den 20 innevarande februari fattadt beslut företogs nu val af en suppleant i bevillningsutskottet efter herr C. J. F. Ljunggren, och utsågs därvid herr *J. M. Johansson* i Mellbyn med 83 röster.

Närmast i röstetal kom herr *N. A. Nilsson* i Malmö med 82 röster.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående det i nästföregående paragraf omförmälda valet.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl Maj:ts å kammarens bord hvilande proposition angående anslag för Sveriges deltagande i 1907 års internationella idrotts- och turistutställning i Berlin.

§ 5.

Efter föredragning af bevillningsutskottets memorial n:o 9, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 6, i anledning af väckt motion om tullfrihet för råtagel, blef den i memorialet föreslagna voteringspropositionen af kammaren godkänd.

§ 6.

Vidare föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets memorial n:o 10, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut be-

Andra Kammarens Prot. 1907. N:o 15.

träffande bevillningsutskottets betänkande n:o 7, i anledning af väckta motioner om skrivelser till Kungl. Maj:t angående förbud mot försäljning af brännvin m. m.

§ 7.

Om ändring
af § 38 banko-
reglementet.

Till afgörande förelåg härafter bankoutskottets memorial n:o 5, angående ändring af § 38 i bankoreglementet beträffande deputerade bland fullmäktige i riksbanken m. m.

Efter föredragning af *punkten 1:o*) begärdes ordet af

Herr Persson i Tällberg, som yttrade: Herr talman! Jag har egentligen begärt ordet endast för att af någon bland bankoutskottets medlemmar erhålla en upplysning. Det är visserligen sant, att riksbanken till Riksdagen i någon mån intager en annan ställning än öfriga förvaltande verk och att bankoutskottet enligt 41 § riksdagsordningen har att granska riksbankens förvaltning och föreslå de ändringar däri, som må finnas vara af behovet påkallade. Men det förefaller mig, som om bankoutskottet nu gått nästan för långt i sin rätt att väcka förslag. Det synes mig nämligen som om utskottet själf tagit initiativet till att erbjuda bankofullmäktige ökade arbetskrafter. Det heter nämligen i memorialet: — »Med anledning af den synnerligen stora utveckling, som under de senaste åren ägt rum inom riksbankens olika verksamhetsgrenar, har inom utskottet uppstått fråga, huruvida icke det däraf ökade arbetet, som oundvikligen fallit äfven på fullmäktige och deras deputerade, fordrade ökade krafter inom riksbankens styrelse eller ändrad arbetsfördelning bland fullmäktige.» Nu hafva bankofullmäktige verkligen varit nog oartiga eller, om man hellre vill, nog själfmedvetna att svara utskottet, att de icke behöfva ökade arbetskrafter. Men bankofullmäktige hafva dock varit så tillmötesgående, att de gått in på att erhålla ytterligare en andre deputerad.

Det synes mig kunna vara nyttigt för Riksdagens ledamöter och särskildt för statsutskottets medlemmar att taga i öfvervägande, huruvida det kan vara lämpligt att ett utskott tager initiativ till ökning af arbetskrafterna i ett visst verk, då verket själf icke begärt sådan ökning. Jag har, herr talman, intet yrkande att göra, men jag hoppas, att bankoutskottets medlemmar vilja benäget lämna mig upplysningar i frågan. Bankoutskottets initiativrätt sträcker sig visserligen i förevarande afseende något längre än statsutskottets, men nog tror jag, att det i vissa ämbetsverk skulle taga sig mycket bra ut, om statsutskottet gjorde en stilla förfrågan, huruvida icke det eller det verket behöfde förstärkning af sina arbetskrafter. Det är med anledning af de konsekvenser, som skulle följa af ett sådant handlingssätt, som jag, herr talman, tillåtit mig yttra dessa ord.

Herr Henricson: Herr talman! Denna framställning tillkom efter muntligt aftal mellan fullmäktiges förste deputerade och ordföranden i utskottet. Det ansågs därefter också lämpligt att hemställa framfördes på sätt som nu skett.

Om ändring af § 38 bankoreglementet. (Forts).

Riksbanken har, som vi väl veta, på senare tiden nått stor utveckling såväl i afseende på affärsomfattning som i afseende på inrättande af afdelningskontor i orterna. Fullmäktige anse därför önskvärdt, att en i viss mån ändrad arbetsfördelning mellan de deputerade införes, så att hvarje deputerad erhåller ett visst arbetsområde sig särskildt anvisadt.

Enligt föreskrift finnes inom fullmäktige en förste deputerad, en andre deputerad och en vikarierande deputerad. Utskottet föreslår nu, att inom fullmäktige skall utses en förste och två andre deputerade. Hela skillnaden är således den, att det skulle blifva två andra deputerade i stället för en andre deputerad och en vikarierande deputerad. Förändringen skulle medföra en ökad kostnad af 3,000 kronor per år.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Persson i Tällberg: Ja, saken ter sig naturligtvis helt olika efter hvad den siste talaren nu upplyst om, nämligen att initiativet kommit från bankofullmäktige själfva. Men så, som utskottsutlåtandet är affattadt, synes det, som om detta förslag vore utskottets egen uppfinning, och det var därför, som jag begärde ordet för att framställa min anmärkning. Jag har icke någonting att erinra mot själfva förslaget eller mot det sätt, hvarpå fullmäktige gått utskottets önskingar till mötes, utan jag är gärna med om den här föreslagna förändringen. Men jag har icke kunnat vara med om, att utskottet själf skulle taga sådana initiativ.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställen bifölls.

Punkten 2:o).

Utskottets hemställen bifölls.

§ 8.

Därnäst i ordningen fanns å föredragningslistan upptaget lagutskottets utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning till förekommande af skada å betande hemdjur genom järnvägsdrift.

Ang. åtgärder till förekommande af skada å hemdjur genom järnvägsdrift.

Lagutskottet hade till förberedande behandling fått mottaga en inom Andra Kammaren af herr P. Hörnstén väckt motion, n:o 21, hvari föreslagits, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta så allsidigt som möj-

Ang.
åtgärder till
förekommande
af skada å hem-
djur genom
järnvägsdrift.

ligt utreda behovet af effektivare skyddslagstiftning till förekommande af skada å betande hemdjur till följe af järnvägsdrift samt för Riksdagen framlägga de lagförslag, hvartill utredningen kunde föranleda.

(Forts.)

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, lämnades på begäran ordet till

Herr Hörnstén, som anförde: Då lagutskottet nu för tredje gången afslagit de framställningar om bättre skydd för betande hemdjur mot järnvägsdrift, som jag tillåtit mig framlägga för Riksdagen, kan det ju synas kammaren, som om denna fråga skulle vara af ringa betydelse och att jag så att säga i onödan upptagit såväl utskottets som Riksdagens tid. Jag ber därför att i all korthet få framlägga grunderna, hvarför jag väckt denna min motion och hvarför jag fortfarande håller på densamma.

När järnvägen genom Norrland byggdes, uppsattes utefter densamma ett stängsel med fyra slonor, och detta stängsel afsynades af expropriationsnämnderna, och därefter bestämdes ersättningen. Då ansåg befolkningen där uppe, att samma stängselsätt också skulle användas för framtiden. Sedermera har emellertid kungl. järnvägsstyrelsen behagat att förändra stängslet till treslanigt och därjämte har styrelsen vidtagit åtskilliga andra förändringar vid vägöfvergångar och dylikt, hvarigenom det skydd, som stängslet afsåge att gifva, i betydlig grad försvagats.

Första gången jag framkom med en motion i denna fråga, yrkade jag, att stängsel vid järnväg skulle bibehållas så, som det från första början uppsatts, men det tillfälliga utskott, som då behandlade frågan, ansåg, att detta skulle blifva en alltför tyngande börda för järnvägarne och ifrågasatte, huruvida icke snarare en bestämdare ersättningsplikt borde åläggas järnvägsförvaltningarna för skada, som kunde åstadkommas genom järnvägsdriften. Jag följde då det tillfälliga utskottets fingervisning och motionerade år 1905 om bättre och bestämdare ersättningsplikt och upprepade denna min motion äfven året därpå, båda gångerna med samma resultat, nämligen att lagutskottet afstyrkte förslaget. Men det var icke nog med, att lagutskottet afstyrkte min framställning om bestämdare ersättningsskyldighet, utan därjämte lockade det mig till att i år komma fram med min motion i dess ursprungliga form. Ty 1906 års lagutskott motiverade sin hemställan om afslag å min motion med bland annat följande: »Då hägnadens beskaffenhet utöfvar väsentligt inflytande i fråga om djurs skyddande för skada i följd af järnvägs drift, vore det utan tvifvel önskligt, att själfstängande grindar och andra fullt ändamålsenliga stängsel-

anordningar kunde åstadkommas öfverallt, där behovet sådant kräfver. Till någon mer ingående pröfning af denna äfven af 1905 års lagutskott omnämnda fråga torde emellertid den nu föreliggande motionen lika litet som den år 1905 behandlade böra anses föranleda.» När jag två år å rad fått denna, jag kan nästan säga, direkta uppmaning att begära bättre stängselskydd, hvad var då naturligare, än att jag också i år gjorde en framställning därom. Men huru svarar lagutskottet nu i år? Jo, det säger: »Hvad sålunda anförts synes utskottet äga giltighet äfven för bedömande af nu förevarande motion.» Det vill säga, de motiv för afslag å yrkandet på beständare ersättningskyldighet, som utskottet under föregående riksdagar åberopat, anser det också vara tillräckliga för ett afslag å fordringarna på bättre stängselskydd. Vidare tillägger utskottet, att det skulle blifva för dyrt att vid alla rikets järnvägar anbringa stängsel af den beskaffenhet, som jag påyrkat. När jag i min motion refererade till lagutskottets afslagskläm i fjol, afsåg jag därvid endast sådana ställen, där behovet af bättre stängsel gjorde sig gällande, och icke i någon som helst mån alla rikets järnvägar, ty, det vet jag, det innebure en obillig begäran. Det brukar ju vara så, att utskotten snarare vilja inskränka på motionärers yrkanden än utsträcka dem. Men här synes det mig, som om lagutskottet velat utsträcka mitt yrkande längre än jag själf velat gå. Jag har förresten gifvit lagutskottet den mest vidsträckt rättighet i fråga om formuleringen af framställningen, så att Kungl. Maj:t, som egentligen skulle få utreda denna fråga, skulle ha att utreda *likaväl möjligheten af bättre och beständare ersättningsplikt som möjligheten af bättre eller mera effektivt skyddande stängsel.*

Nu säger utskottet, att jag icke förebragt någon som helst utredning beträffande omfånget af de olägenheter, mot hvilka min motion vänt sig. Jag beklagar, att en skrifvelse, som jag skulle ha velat öfverlämna till lagutskottet, icke hann komma mig till handa, förrän utskottets betänkande var färdigt, och jag ber därför att ur denna skrifvelse få anföra något, som kanske kan i någon mån visa lagutskottet, huru det egentligen förhåller sig med dessa stängsel. Skrifvelsen i fråga innehåller bland annat följande: »Före expropriationen uppsattes 4-slanigt stängsel efter järnvägen samt handräcken vid öfvergångarna, på det att en person skulle kunna föra kreaturen öfver banan till och från betesmarken, och efter dessa anordningar var det, som olägenhetsersättningarna beständes af expropriationsnämnden. När stängslet sedan reparerades, sattes endast 3 slanor, och handräckena vid vägöfvergångarna ha tagits bort. Genom borttagandet af en stängselslana blef stängslet så otätt, att mindre kreatur obehindradt kan gå genom stängslet, och därför att handräckena togs bort, måste man nu vara 2 personer för att kunna föra kreaturen öfver banan till och från betet, och för dem, som hafva 6, 7 och 8 hundra meter och därutöfver att gå till banan, blir det afsevärda kostnader, om det

Ang.
 åtgärder till
 förekommande
 af skada å hem
 djur genom
 järnvägsdrift.
 (Forts.)

Ang.
åtgärder till
förekommande
af skada å hem-
djur genom
järnvägsdrift.
(Forts.)

skall fortfara så för all framtid.» Klagandena säga sedan, att de hos kungl. järnvägsstyrelsen protesterat mot detta förfaringssätt, men utan resultat. Slutligen har det gått så långt, att denna fråga, som påbörjades år 1901, icke hunnit längre är till Svea hofrätt, där den för närvarande ligger.

När utskottet åren 1905 och 1906 säger, att man kan få ersättning af järnvägsstyrelserna för skador, som skett till följe af järnvägsdrift, ber jag att få påpeka, att om detta ägt rum i fråga om *enskilda* järnvägar, såsom framgår af vissa högsta domstolens utlåtanden, så har det däremot icke ägt rum i fråga om *statens* järnvägar. Ty i ett fall, där tvenne kvigor blifvit öfverkörda på Motala—Mjölby järnväg, dit de inkommit på grund af bristfälligheter i stängslet, fränkande såväl häradsrätten och hofrätten som högsta domstolen målsägaren all ersättning, emedan kungl. järnvägsstyrelsen icke ansågs skyldig att hålla samma slags stängsel som det järnvägsbolag, hvilket först hade fått koncession å denna bana. Nog kan väl en och hvar lätteligen förstå, att när det gäller ersättningsskyldighet för ett värde af 10 och upptill kanske högst 50 kronors belopp och man på förhand vet, att man kanske knappt i högsta domstolen blir tilldömd ersättning, man då också drager sig för att få ersättningsanspråken afgjorda vid domstol. För min del vet jag icke, om jag såsom motionär varit skyldig att resa igenom alla de trakter, där järnvägen går genom betesmarker, och fråga kreatursägarna där, huru många djur de fått öfverkörda af tåget, utan att därför från deras sida några ersättningsanspråk framställt. Det har uppgifvits för mig, att järnvägsbetjäningen är ålagd att rapportera hvarje gång någon sådan skada inträffat, och jag anser därför, att det varit för lagutskottet lika lätt och kanske lättare än för en enskild motionär att skaffa sig uppgifter i detta afseende. Då det torde få kunna anses vara fastslaget, att järnvägar, som genomlöpa betesmarker och som där icke äro inhägnade med ett effektivt stängsel, äro till ganska stort men för den betesrättsägande befolkningen och i synnerhet då kungl. järnvägsstyrelsen icke fäst något som helst afseende vid befolkningens önskemål i denna del, utan helt godtyckligt behandlat stängselfrågan, så anser jag denna sak vara af den beskaffenhet, att något här bör göras, vare sig detta nu gäller enbart en bestämdare ersättningsplikt eller ett bättre stängselskydd eller det gäller båda dessa i förening *i orter, där sådant är af behovet påkalladt.*

Jag skall sluta med att anföra ett exempel på, hur det verkligen kan gå för sig att få järnvägen att uppsätta ett effektivare stängsel. Det var en person i Trehörningsjö, genom hvars betesmarker järnvägen gick; stängslet vid järnvägen var icke skyddande nog, och därför anhöll han hos järnvägsförvaltningen att få ett bättre. Järnvägsförvaltningen sade emellertid nej. Då företog han sig att på egen bekostnad uppsätta ett fullt skyddande stängsel utefter järnvägen. Detta var dock af den beskaffenheten att vinter-

tiden, när det blåste, lade det sig snö på banan, hvilket var till hinder för järnvägstrafiken. Vederbörande i järnvägsförvaltningen kommo då till honom och bådo honom taga bort sitt stängsel, så skulle de sedan själfva sörja för, att hans kreatur verkligen blefve utstängda från banan. Vi se således, att om man har sådana resurser som denne person, om man alltså kan åstadkomma några olägenheter för järnvägstrafiken vintertid med ett stängsel, som man själf satt upp, kan man få järnvägsstyrelsen att röra på sig, men i annat fall hjälper det icke, äfven om man fullföljer sin talan ända upp i högsta domstolen.

Jag har således den alldeles bestämda uppfattningen, att här något måste göras, och på den grund vidhåller jag mitt förslag och yrkar afslag å utskottets hemställan samt bifall till motionen.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Hvad man kan beskylla motionären för, icke är det för bristande ihärdighet. Det är nu fjärde gången han kommer tillbaka med sin motion, fastän han nu framställt den i en något annan form än förut. Jag har för min del icke varit med om behandlingen af densamma vid de föregående tillfällen, då den varit före hos lagutskotten, utan först nu i år, men då ingen annan begärt ordet å utskottets vägnar, vill jag här något framhålla de synpunkter, som för utskottet varit bestämmande.

Då motionären nu kommer igen för fjärde gången, skulle man väl kunnat göra anspråk på, att han åstadkommit någon utredning i frågan, som fallit tre gånger förut. Men om herrarne tagit del af lagutskottets betänkande, i hvilket motionen är införd, hafva herrarne utan allt tvifvel funnit, att den utredning, som motionären här förebragt, är ytterst ringa och bristfällig; den inskränker sig till endast några få rader. Han säger nämligen: »Då den första i detta ämne af mig vid 1904 års riksdag väckta motionen egentligen afsåg ett effektivare stängsel utefter järnvägslinjer, som genomlöpa betesmarker, och då lagutskottet tvenne gånger häntydt till en dylik lösning af frågan, samt då Kungl. Maj:t bäst torde kunna utreda, huruvida bättre stängsel eller bestämdare ersättningsplikt bör i lag stadgas till järnvägsstyrelsers iakttagande, vågar jag vördsamt föreslå» etc. Det är all den motivering, om jag så kan säga, i sak, som motionären kommit med. Nu har han visserligen sagt i sitt anförande nyss, att lagutskottet bort verkställa denna af honom åsidosatta utredning. Men detta är uppenbarligen att ställa alltför stora anspråk på lagutskottet.

Hvad är det nu, som motionären har begärt? Jo, han har begärt *lagförslag* i förevarande hänseende — det är ju på den grund, som motionen kommit till lagutskottet — lagförslag, såvidt jag kan förstå, innefattande ändring i den hittills gällande principen med afseende å stängselskyldigheten. Denna princip är, såsom vi veta, uttryckt i 1857 års stängselförordning, i hvars § 1 det he-

Ang.
åtgärder till
förekommande
af skada å hem-
djur genom
järnvägsdrift.
Forts.)

Ang.
åtgärder till
förekommande
af skada å hem-
djur genom
järnvägsdrift.
(Forts.)

ter: »Hvar, som hemdjur äger, vare pliktig att, medelst hägnad eller vallning eller på annat sätt, om dem hålla sådan vård, att de icke olofligen inkomma på annans ägor.» Vidare angifves där visserligen också, att i vissa fall stängselvitsord kan göras gällande mot en granne, hvarigenom besväret med tillsynen af hemdjuren bortfaller, men dessa fall äro helt andra, än de, om hvilka här är fråga. Att skrifva till Kungl. Maj:t om en förändring härutinnan, utan att man i ringaste mån angifvit, i hvilken omfattning en sådan ändring kan vara befogad eller lämplig, därtill kan väl icke finnas någon anledning.

Nu har motionären i sitt anförande i dag närmare utvecklat sina önskningsar, och af denna utveckling tyckes det framgå, att hans verkliga mening med motionen är något annorlunda, än man af motionen fått anledning antaga. Han vill nämligen icke, att de *enskilda* järnvägarna skola nödgas att vidtaga ytterligare åtgärder utöfver dem, som genom koncessionerna i allmänhet äro dessa järnvägar ålagda, utan det är *statens* järnvägar som skola åläggas att reparera och hålla i godt skick stängslen på sådana ställen, där detta är af behofvet påkalladt; särskildt har han fäst sig vid, att på vissa ställen i Norrland först uppsatts eft stängsel med 4 slanor utefter järnvägen, men att sedan detta ändrats så, att det endast blifvit 3 slanor. Jag vill härvid emellertid framhålla, att detta är en åtgärd, som beror på regeringen att vidtaga och hvarom sålunda framställning bör göras i annan väg än i form af begäran om ändrad lagstiftning.

Huru man än ser denna fråga, kan jag för min del icke finna att några som helst tillfyllestgörande skäl blifvit anförda, hvarför vi nu skulle ändra lagstiftningen på detta område. Utskottet har, såsom herrarne finna, i sin motivering särskildt fäst uppmärksamheten på de ekonomiska svårigheter, som skulle yppa sig för järnvägarna, därest man skulle införa en sådan lagstiftning, som motionären föreslagit. Det är alldeles uppenbart, till hvilka kostnader det skulle leda, om en ägare af jord invid järnväg skulle ha stängselvitsord gent emot järnvägen med afseende å sina hemdjur — icke allenast de stora, utan äfven de mindre kreaturen — och det tyckes egentligen vara dessa senare, som motionären vill skydda, att döma af hvad han förut yttrat i ämnet.

Då några skäl, hvarför man skulle skrifva till Kungl. Maj:t och begära en utredning af denna fråga samt eventuellt framläggande af lagförslag, såvidt jag kan förstå, icke blifvit framlagda, vare sig i motionen eller i hvad som i denna fråga framkommit vid innevarande eller föregående riksdagar, anhåller jag att få yrka bifall till lagutskottets hemställan.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Jag skall för min del icke yttra mig om det slut, som utskottet här kommit till, utan jag vill endast säga, att en ändring i utskottets motivering

synes mig vara erforderlig. Utskottet säger på sidan 5 i sin motivering: »Utskottet vill i anledning häraf erinra, att den järnvägsägare nu åliggande stängselskyldighet egentligen endast afser skydd för järnvägarna och trafiksäkerheten å desamma.» Med tillämpning af denna princip skulle alltså, därest stängslet vid en bana ginge sönder, så att kreatur komme in på banan och där blefve öfverkörda af tåget, ägaren af dessa djur icke ha rättighet att göra anspråk på någon ersättning. Jag vill minnas, ehuru jag nu icke kan citera någon lagparagraf, att här dock beslutats, att järnvägsbolag skall ersätta den skada, som åsamkats en jordägare därigenom, att hans kreatur blifvit öfverkörda af tåget.

Jag ber att med anledning af hvad jag nu anfört få yrka, att ur motiveringen måtte helt och hållet utgå den mening, som jag nyss uppläste och hvilken börjar med orden: »utskottet vill i anledning häraf» och slutar med »trafiksäkerheten å desamma».

Herr Hörnstén: Den näst föregående talaren, hvilken försvarade utskottet, ansåg, att jag endast hade vänt mig mot statens järnvägar. Men det framgår ju klart och tydligt af motionens ordalydelse, att jag afser alla järnvägar. Att jag speciellt vänt mig mot statens järnvägar, kommer sig däraf, att, såvidt jag funnit, domstolarna alltid i nu ifrågavarande fall dömt de enskilda järnvägsägarna att betala ersättning, därest det kunnat påvisas, att någon brist i stängslet föfunnits. I de koncessioner, som de enskilda järnvägarna fått af Kungl. Maj:t, har alltid bestämts, huru stängslet efter järnvägen skall vara beskaffadt, och har en kärke kunnat bevisa, att stängslet icke varit sådant, som det enligt koncessionen skolat vara, har han fått ersättning, fastän han naturligtvis måst fullfölja målet ända upp till högsta instans. Men när det gäller kungl. järnvägsstyrelsen, tyckes förhållandet vara annorlunda, och det är därför, som jag mera urgerat på dess skyldighet i detta fall.

Nu har också den ärade utskottsledamoten, som nyss hade ordet, velat hänvisa mig till att i annan form, nämligen på administrativ väg, söka få den rättelse, som jag här vill vinna. Jag tror dock, att det då kommer att gå på ungefär samma sätt, som när man hos lagutskottet och Riksdagen vill försöka få igenom ett förslag om en skrivelse till Kungl. Maj:t i denna fråga: det resulterar i alla fall icke i det jag åsyftar. Ty hvad jag här hufvudsakligen åsyftar är icke någon speciell förändring af stängselförordningen, såsom den ärade utskottsledamoten ville göra gällande. utan en för järnvägarna särskildt beslutad förordning af ungefär samma beskaffenhet som den, Riksdagen redan antagit för lapparnes vidkommande med afseende å skydd för deras renar. Enligt denna senare förordning är vederbörande järnvägsförvaltning ovillkorligen ersättningskyldig, om renar blifva öfverkörda, vare sig det finnes stängsel eller icke. Det är ju den renaste linjen. Nu har jag

*Ang.
utgärder till
förekommande
af skada å hem
djur genom
järnvägsdrift.
(Forts.)*

*Ang.
åtgärder till
förekommande
af skada å hem-
djur genom
järnvägsdrift.
(Forts.)*

emellertid, som sagdt, endast velat framlägga för Riksdagen den frågan, hvilketdera som skulle vara bäst och riktigast, att införa antingen bestämdare stängselskyldighet eller bestämdare ersättningsplikt.

Herr Widén: Jag har, herr talman, begärt ordet med anledning af det yrkande, som nyss framställdes af representanten från Värmland och hvilket gick ut därpå, att några rader skulle strykas ur utskottets motivering. Jag får säga, att jag för min del icke alls håller på, att dessa rader stå där; men jag föreställer mig, att kammaren utan den ringaste risk kan taga motiveringen sådan som den är. Jag tror icke, att man har någon grund för sådana farhågor beträffande konsekvensen af utskottets uttalande, som talaren för sin del tyckes hysa. Utskottet har ju endast sagt, att den järnvägsägare enligt koncessionen nu åliggande stängselplikten i allmänhet eller »egentligen», som utskottet säger, endast afser det skydd, som järnvägarna själfva behöfva. Ja, detta tror jag är alldeles riktigt, ty trafiksäkerheten å järnvägarna är af mycket större betydelse än andra här berörda hänsyn, och det är denna säkerhet, som i koncessionerna närmast afses. Nu har utskottet icke påstått, att detta är det enda skälet, utan det kan ju äfven vara andra medverkande orsaker till, att man tagit in ett dylikt villkor i koncessionerna.

Vi ha, som känt är, ganska många prejudikat på, att när stängsel, som järnvägarna i koncessionerna ålagts att hålla, varit bristfälliga, ha järnvägarna dömts till ersättningsskyldighet. Detta lära nog domstolarna fortsätta med alldeles oberoende af hvad utskottet här skrifvit; utskottet har icke skrifvit något, som skulle kunna föranleda domstolarna att frångå denna praxis.

Jag tror sålunda, som sagdt, att kammaren med full trygghet kan taga motiveringen, sådan den står, utan att därför behöfva riskera de konsekvenser, som den nämnde talaren därpå sade sig befara.

Herr Jansson i Krakerud: Jag vill endast säga, att det dock torde vara tryggare, om man uttalar ett ogillande af den del af motiveringen, hvars uteslutande jag påyrkat.

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter af herr talmannen gifna propositioner å de därunder gjorda yrkandena blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 9.

Efter föredragning häruppå af lagutskottets utlåtande n:o 8, i anledning af väckta motioner om ändring af 1 och 12 §§ lagen om skydd för varumärken, yttrade

Herr Jespersen: Herr talman! Då Kungl. Maj:t uppdragit åt sakkunnig person att vidtaga förberedande arbeten för bedömande af möjliga brister i lagen om skydd för varumärken och därefter lär ämna föranstalta om fullständig revision af samma lag, så har jag intet yrkande att göra, utan vill endast uttala den förhoppning, att denna revision måtte ske snarast möjligt.

Vidare anfördes ej. Kammarerna biföll utskottets hemställan.

§ 10.

Vidare förelåg till afgörande lagutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändring af 81 § växellagen m. m. *Om ändring af 81 § växellagen m. m.*

Lagutskottet hade till förberedande behandling förehaft en till utskottet öfverlämnad, inom Andra Kammarerna af herr *C. A. Danielsson* väckt motion, n:o 1, hvare motionären hemställde, att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kungl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Kungl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af 81 § växellagen den 7 maj 1880, att denna paragraf finge följande lydelse: »Protest skall verkställas af notarius publicus, eller annan därtill i lag bemyndigad person»; och att den kungl. propositionen äfvenledes innehölle förslag till sådan ändring af 82 och 83 §§ samma lag, som betingades af den förändrade lydelsen af § 81.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af utskottets hemställan begärdes ordet af

Herr Danielsson, som yttrade: Herr talman! Då jag väckte förevarande motion, var mitt syfte därmed att få kostnaderna för växelprotester enligt växellagen nedsatta. Denna lag fastställdes år 1880, men då voro förhållandena icke sådana, som de nu äro. Vi ha på senare tiden fått bankinrättningar på alla möjliga platser; hvarhelst det finnes någon möjlighet att upprätta en bank eller en bankafdelning, har en sådan anordnats. Detta har gjort, att bruket af växlar börjar allt mer och mer tilltaga. Icke nog med att vi fått så öfverflödigt med banker och bankafdelningar, utan vi ha också fått så mycket med handlande, och alla vilja de sälja och förtjäna någonting. Likaså vilja bankerna också förtjäna, och de gå mycket välment tillhanda med växlar. Handlandena sälja och borga ut sina varor, och när det gäller att få dem betalda, så ha köparna icke något att betala med. Men då heter det bara: gif mig en växel, så får du vänta med betalningen ännu i tre månader. Och här är icke nog med alla dessa handlande, utan det är agenter af alla slag, som

Om ändring af
81 § växel-
lagen m. m.
(Forts.)

komma och öfversvämma vår landsbygd. De vilja sälja gödningsämnen, frö och utsäde af flera slag. Och så kommer det agenter, som vilja sälja varor äfven af andra slag, och de komma till allmänheten, hvem de träffa på, och bjuda ut velocipeder och symaskiner och manufakturvaror utaf alla slag, och pengar härför är det aldrig fråga om, utan bara om växlar. När de fått sina växlar, är det bara att gå till en bank och draga pengar på dem. Tiden kommer, då växlarna skola betalas, men det finnes intet att betala med, och då kommer en växelprotest på köparna, hvilka då få en kostnad af 4 kronor 50 öre på köpet.

Detta var icke förhållandet, när lagen stiftades eller fastställdes år 1880. Då var växeln icke något »bondpapper», utan var bara till för grossörer och stora affärsmän. Men nu har den blifvit ett bondpapper, och alla slag af samhällsförhållanden beröras af dessa papper. Det har gått därhän, att det blifvit bland allmänheten mycket stora klagomål öfver, att detta drabbar dem alldeles för hårdt, och att det lägges på dem, som icke ha bärkraft att bära denna börda.

Det tycks nu, som om man borde kunna få någon lindring häri. Utskottet har emellertid påvisat formella skäl emot bifall till min motion, och det säger, att detta protokoll, som föreskrives i § 81 af växellagen, måste föras. Jag skall gifva utskottet rätt i detta, att det här protokollet väl icke gärna kan undvikas. Men hvad skulle jag göra? Det fanns ju ingen möjlighet att få bort kostnaden utan att få bort själfva paragrafen om protokollet. Och då tänkte jag, att det bästa vore att komma med ett förslag om skrifvelse till Kungl. Maj:t, som nog skulle veta råd för att få denna afgift nedsatt. Jag har icke begärt, att protestbeviset på växeln skall tagas bort, utan jag har tänkt på, att om denna paragraf toges bort eller ändrades, så kunde man förändra namnet till »bevis», och detta bevis skulle då kunna få samma kraft som ett protokoll.

Herr talman! Under sådana förhållanden har jag tänkt att jag skulle kunna begära bifall till min motion, ty jag tror, att om saken kommer till Kungl. Maj:t, så skall han veta råd och undanröja dessa svårigheter. Hade jag ej begärt ändring häri, utan skulle det fortfarande stå kvar såsom det nu står, så kunde jag omöjligen få bort kostnaden, som Kungl. Maj:t själf bestämmer om. Ty det finnes icke i växellagen någon bestämmelse om, huru stor lösen för en växelprotest skall vara, utan detta står i en särskild lag, som stiftades år 1883 och som bestämmer expeditiönslösen. Det är ju mycket svårt för mig att utreda den här saken, men jag tror att Kungl. Maj:t nog skulle kunna reda upp den.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till min motion.

Herr Zetterstrand: Herr talman, mina herrar! Motionären har tillkännagifvit helt tydligt, att syftet med hans motion är att

få kostnaderna för växelprotester nedsatta. Frågan därom ligger emellertid under ett annat utskotts behandling, och hvad som i detta fall tillkommer lagutskottet att taga befattning med, är endast frågan om själfva lagändringen, som begärts, eller att man skulle borttaga bestämmelsen om att protokoll skall föras öfver växelprotester. Detta borttagande af protokollet låter sig dock icke göra och motionären säger ju själf nu, att utskottet nog har rätt däri. När han nu medgifvit detta, så finnes det väl heller intet annat att göra, än att bifalla utskottets afstyrkande af motionen.

*(Om ändring af
81 § växel-
lagen m. m.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen framställt proposition å de därunder gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 11.

Sammansatta stats- och bankoutskottets härefter föredragna utlåtande, n:o 1, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lämnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus blef af kammaren godkänt.

§ 12.

Anmälades och godkändes Riksdagens kanslis förslag dels till Riksdagens skrifvelse, n:o 16, till Konungen, angående val af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare, dels till Riksdagens förordnanden: n:o 17, för revisionssekreteraren m. m. B. F. E. Hasselrot att vara Riksdagens justitieombudsman, och n:o 18, för häradshöfdingen m. m. friherre L. R. Beck-Friis att vara Riksdagens justitieombudsmans efterträdare.

§ 13.

Till bordläggning anmälades:

bankoutskottets memorial n:o 6, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens afdelningskontor i Göteborg, Malmö, Halmstad, Kalmar, Karlskrona, Linköping och Luleå; och

n:o 7, om användande af bankovinsten för år 1906; samt

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 1, i anledning af väckt motion om begäran hos Kungl. Maj:t, att åtgärder måtte vidtagas för införandet af undervisning i skogsvård i rikets folkskolor och elementarläroverk.

§ 14.

Interpellation. Ordet lämnades härafter på begäran till

Herr Moll, som yttrade: Det svenska näringslivet har under den senaste tiden lefvat under öfvervägande gynnsamma förhållanden. Industri och handel ha, beträffande de flesta branscher, arbetat under hvad man kallar goda konjunkturer. Men på den i stort sedt ljusa taflan förekomma dock åtskilliga mörka punkter. Bland dessa är det i synnerhet en, som tilldrager sig en alltjämt växande uppmärksamhet och ger anledning till allvarliga bekymmer. Jag syftar härmed på den här pågående öfverhandtagande spekulationen i vissa slag af aktier.

Spekulation i värdepapper och varor är i och för sig ingalunda någonting förkastligt. Den ingår tvärtom som ett nödvändigt moment i all handel. Men man måste skilja mellan sund spekulation och osund spekulation. Spekulationen måste hållas inom behöriga gränser. Den får icke urarta till hufvudlös spekulation, till jobb och spel. Och detta är just hvad spekulationen i aktier här under senaste tiden gjort.

Kurserna å vissa slag af aktier ha under de senaste månaderna språngvis stigit i höjden, och detta icke till följd af goda konjunkturer, stigande utdelningar eller andra sakliga grunder, utan till följd af en mängd lösa, ofta i rent spekulativt syfte uppfunna rykten och i trots af höga räntesatser på penningemarknaden.

Det ligger i sakens natur, att en period af stigande kurser, sådan som den vi för närvarande hafva, icke kan fortgå i det oändliga. Förr eller senare måste denna period efterträdas af en period af fallande kurser.

Nu vill jag naturligtvis icke bestrida, att icke förhållandena möjligen kunna gestalta sig så, att afvecklingen kommer att ske någorlunda lugnt, och att en katastrof kan undvikas. Men jag tror icke, att jag gör mig skyldig till någon öfverdrift, till någon svartmålning, om jag påstår, att sannolikheten här pekar i motsatt riktning.

Perioder af våldsamt stigande kurser förekomma tid efter annan på de flesta börsplatser. Ofta försiggår afvecklingen i stillhet, utan synnerligen stora svårigheter, men någongång slutar en dylik period med en krasch.

Nu är det åtskilliga omständigheter, som göra den nuvarande situationen här hos oss ömtåligare, än en motsvarande situation plägar vara på andra börsplatser.

Organisationen af våra fondbörsförhållanden är till ytterlighet bristfällig. För kurssättningen på Stockholms börs gälla sedan början af innevarande år nya regler. Men det kan sättas i fråga, huruvida dessa äro fullt tillfredsställande. Ehuru affärer på tid, så kallade leveransaffärer, i vissa slag af aktier numera här göras i stor skala, förekomma å fondbörsen inga kursnoteringar för dy-

lika affärer. Ej heller finnas här några som helst föreskrifter om, huru dylika affärer skola regleras. Den fullständiga bristen på normerande bestämmelser rörande leveransaffärer är ett af de ömtåligaste momenten i den nuvarande situationen. Interpellation.
(Forts.)

Rörande leveransaffärers berättigande äro meningarna delade. Somliga anse dem vara uteslutande af ondo och att de borde helt och hållet förbjudas. Andra anse, att de äro absolut nödvändiga för ett fullständigt och väl ordnad borsväsen. Men på en punkt sammanfalla de i öfrigt olika meningarna: man är allmänt öfverens därom, att leveransaffärerna till sina konsekvenser äro i hög grad riskabla affärer. Och därför har man också på utlandets börser riskat att på bästa möjliga sätt reglera dessa affärer. Man har särskilda föreskrifter rörande noteringen af kurserna för leveransaffärer; man har bestämt särskilda dagar, på somliga börser 2 gånger i månaden, på andra 1 gång i månaden, å hvilka dylika affärer skola regleras; man har inrättat särskilda likvidationskassor, som ombesörja regleringen af dessa affärer o. s. v. I Tyskland har man gått så långt, att man sökt inskränka dessa affärer genom inrättande af ett börsregister, i hvilket de firmor och personer, som med lagligen bindande verkan vilja idka affärer på tid, leveransaffärer, skola inskrifvas. Hos firmor och personer, som icke äro i börsregistret införda, kan fordran på grund af leveransaffärer icke utsökas.

Men här hos oss gå dessa affärer — och gå i stor skala — på fullständigt lösa boliner. Allt är öfverlämnadt åt det enskilda godtycket. Utan alla reglerande bestämmelser göras här leveransaffärer på 1, 2 och 3 månader, ja äfven på längre tid. Man har sagt mig, att här förekommit leveransaffärer på 2 à 3 års tid. Jag vet icke, om det är sant. Men det låter otroligt. Är det sant, så kunna sådana affärer i de allra flesta fall betecknas rätt och slätt som galgaffärer.

Hvad som nu gör den nuvarande situationen ännu betänkligare är den omständigheten, att i den pågående spekulativen deltaga, lockade af utsikten till vinst, en hel mängd personer, tjänstemän, officerare och andra, som sakna alla förutsättningar att sakligt bedöma affärer och ofta fullständigt sakna rygg att bära förlustelserna, när sådana en gång komma.

Jag kan icke underlåta att här framhålla, att vissa af våra banker ha sin dryga andel i ansvaret för den nuvarande situationen. Genom att belåna aktier till öfverdrifvet höga kurser ha de direkt uppmuntrat den osunda spekulativen.

En bland den senaste tidens mest glädjande företeelser är den nationella uppräckning, som på näringslivets olika områden gjort sig märkbar. Hand i hand med denna uppräckning har man kunnat märka en växande insikt om betydelsen för nationen i dess helhet af näringslivets — industriens, handelns, handtverkets — förkofran. Ingen möda bör lämnas ospard för att underlätta och befrämja denna förkofran. Men ansträngningarna i detta afseende

Interpellation. böra icke inskränkas allenast till att direkt uppmuntra näringslivet, de böra äfven gå ut på att söka undanröja de störande sidoinflytelser, som verka hindrande på den så mycket önskade utvecklingen. En sådan störande inflytelse är den nu pågående spekulationen i aktier. Om denna får fortgå ohejdad och oreglerad, kan den leda till en kris, som sträcker sina verkningar långt utöfver de kretsar, hvilka nu deltaga i denna osunda spekulation, en kris som kan bringa i fara och omintetgöra en god del af de förhoppningar på industriell och ekonomisk samling och utveckling, som vi alla hysa. Spekulationen har nu antagit en sådan omfattning, att den icke längre kan anses vara en herrar spekulanters privatangelägenhet. Det får ej tålas, att en osund spekulation bringar i fara frukterna af statens och enskildas gemensamma bemödanden till förmån för landets industriella och ekonomiska utveckling. Genom lämpliga reglerande lagbestämmelser samt en förständig kreditgifning från bankernas sida kan utan tvifvel mycket på detta område uträttas.

En annan störande inflytelse på näringslivets utveckling, som denna spekulation utöfvar, ligger däri, att kapitalet i stället för att användas till nyskapande verksamhet i industriens och näringsarnas tjänst allt mera drages öfver att tjäna spekulationsändamål. Utsikten till en snar vinst drager kapitalet från industrien och till spekulatören. Att detta verkar i hög grad hindrande på den allmänna ekonomiska utvecklingen, ligger i öppen dag.

Med anledning af hvad jag nu yttrat, tillåter jag mig att anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet ställa följande spörsmål:

Har herr statsrådet och chefen för finansdepartementet sin uppmärksamhet riktad på den beklagliga utveckling, spekulatören i vissa slag af aktier tagit härstädes under den senaste tiden?

Kunna från regeringens sida under innevarande riksdag väntas förslag till lagbestämmelser för afhjälpan af de brister, som vidlåda den nuvarande organisationen af fondbörsförhållandena?

Ifrågavarande framställning blef på begäran bordlagd.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr *O. Emthén* under den 27 februari och

» *O. H. Svensson* i Saläng under 8 dagar fr. o. m. den 27 febr.

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 12,29 på dagen.

In fidem
Herman Palmgren.